

פורחי חורף

Winter Flowers

שבט התשע"ה • 2/2015 • 965

אלקנת הצבעים (*Alkanna tinctoria*)

צמח רב-שנתי שרווע, שכלי חלקי מוכסים בשערות צפניות, כמו רבים מבני משפחתו - הזיפניים. במרבית השנה לא תואר לה ולא הדר, אך בחורף ובאביב המוקדם היא פורחת בשפע פרחים לצבעם כחול עז. לאלקנה יש קליפות שורש אדומת, שב עבר שמשה להפקת צבע, אם תשפשפו אותה על פיסת ניר, זו תיצבע באדום עז. השם *Alkanna* נגזר מתוכנה זו - זהוי צורה הכתיב הלטנית של המילה העברית "אל-חינה", שם כלל בערבית לחומר צבע צהובים-אדומים שמקורם בצמחים. תואר המין *tinctoria* פירושו "של הצבעים", והשם העברי נגזר מכובן מהשם המדעי.

כלנית מצויה (*Anemone coronaria*)

דמות כי אין אדם בארץ שאינו מכיר את הכלנית, מהיפים בצמח הארץ. לא בקדי שמה העברי נגזר מהamilha כלה. הכלניות פורחות ויזכרות מושתחי פריחה מריהבים מראשית החורף עד סוף האביב.

במרכז הארץ ובדרומה גדל הין אדום-פרחים; בצפון גודלות גם כלניות מהין הרגן-גוני, שצבע פרחיו מלבד סגול עמוק, דרך כל גוני הוורוד והכחול. הין הרגן-גוני רגש לגיר, ולכן הוא נפוץ פחות בקרקעויות גירניות. נמצא אותו בארץ בעיקר בקרקעויות הבבלתיות של מזרח הגולן והגולן, ובקרקעויות عمוקות של העמקים הצפוניים. הין האדום, הנפוץ בכל הארץ, עמיד יחסית ליבש ויזכר מושתחי פריחה לוהטים בדרום.

הגר לשנו

מנהל האוסף - העשبية הלאומית באוניברסיטה העברית

בעונת הפריחה - האביב, הקrkע רוויה במים מגשמי החורף והטמפרטורות מתחילות עלות; ואכן, זו עונת הפירחה העיקרית של צמחי היבר בארץ.

עם זאת יש פרחי בר בארץ שמקודמים לפירוח בסתיו (החלומונית והסתוונית) או בשיא החורף, עונת הגשם ותקור. מרבית פרחי הסתיו פרחים אחד-אחד או בקבוצות קטנות, אך פרחי החורף שמקודמים לבלב צירם מרבדי פריחה מרהיבים. עונת הצימוח שלהם קצרה מאוד, והם פרחים חדשים וחיצי לאחר הגשמיים הראשונים, בשיא החורף. הפירחה המוקדמת מאפשרת להם להתחמק מתחוראות על משאבי קrkע ומים, חומר הזנה, או, וביחד על שירותו המאבקים (בעיקר חרקים דוגמת דבורים וchiposiot), שמאפיינים את האביב.

הפירחה המוקדמת אופיינית לאזרחיםabis, כמו הקrkע העגולות של מישור החוף, השפלה הדרומית וצפון הנגב, שבהם ההתיישבות מקדימה ויתרונות הגודל הוא פירחה מוקדמת.

קחוון החוף (*Anthemis leucanthemifolia*)

צמח חד-שנתי שרווע למחצה, שיוצר מרבדי פריחה מריהבים בחולות של קו החוף הראשון הראושן בארץ כבר בחודש ינואר. בשונה ממין הקחוון האחרון שגדלים בארץ, יש לו עליים בשறנים שהם דמיין יתד ולא גזירים, והפרחים שלו גודולים וצפופות יחסית.

הקוון שיר למשפחת המורכבים, המתאפיינת בפרחים קטנים המוקובצים בפרחת שצורתה כצורת פרח. בתפרחת של קחוון החוף יש פרחים חיזוניים לבנים הנראים עלי כותנה, ופרחים מורכבים צחובים שנראים כאבקנים. עיני החרקים המאבקים (וגם בעינינו אנו) נראות תפרחות הקחוון כפרחים.

קחוון החוף הוא צמח אנדמי (יחודי) למשור החוף של ישראל ודרום-לבנון, ואין גודל בשום מקום אחר בעולם.

עיצוב בולים, סטטפה וחותמת:

טובייה קורץ, רון גולדברג

Stamps, FDC & Cancellation Design:

Tuvia Kurtz, Ronen Goldberg

Winter Flowers

Most of Israel's wild flowers bloom in spring, when the soil is moist from the winter rains and temperatures are warm.

However, some of Israel's wild flowers bloom much earlier during the growth season. Such are the well known Sternbergia and Autumn Crocus (Colchicum) which bloom in fall; and quite a number of flowers bloom at the height of winter, when the weather is cold and rainy. Most autumn flowers are sparse or bloom in small patches, while the early winter flowers normally form spectacular blooming carpets. Their short growth season enables them to bloom several weeks after the first rains of the season in mid-winter. The early blooming helps these flowers avoid competition for resources - water and soil nutrients, light, and especially pollination services (mostly by insects such as bees and beetles), as opposed to spring blooming flowers.

Early blooming is typical to relatively arid areas such as sandy areas of the Coastal Plain, and the Northern Negev, where the soil dries early, so early blooming is an advantage.

Coast False-Chamomile (*Anthemis leucanthemifolia*)

This semi-recumbent annual plant forms spectacular blooming carpets on the coastal sand fields as early as January. Unlike other species of False-Chamomile of Israel, it has succulent leaves which are wedge-shaped, and not pinnate; and the inflorescences are relatively large and dense.

The False-Chamomile species belong to the Daisy family, which is characterized by its flower-like inflorescences. It has many white flowers which look like petals, arranged in the outer circle of the inflorescence and numerous yellow flowers in the center which resemble stamens. The inflorescence appears to pollinating insects to be a flower (as it does to humans).

The Coast False-Chamomile is endemic to the coastal plains of Israel and Southern Lebanon, and grows nowhere else in the world.

Dyer's Alkanet (*Alkanna tinctoria*)

This recumbent perennial plant is covered with rough bristles, as are many other plants belonging to the Borage family. During much of the year the Alkanet is a dull looking plant, but in winter and early spring it displays a profusion of bright blue flowers.

חותמת אירוח להופעת הבול SPECIAL CANCELLATION

The root coat of Dyer's Alkanet is red and was used in the past to produce a red dye. When rubbed on paper, it dyes the paper bright red. The plant's scientific name stems from this: Alkanna is the Latin form of the Arabic word "Al-Hinna" - the general term for yellow-red dyes produced from plants. The word tinctoria means "of the dyers".

Crown Anemone (*Anemone coronaria*)

Everyone in Israel knows the Crown Anemone, one of Israel's most beautiful wild flowers. The Hebrew name "Kalanit" is derived from the same source as the word for bride - "Kala". Crown Anemones bloom from early winter through the end of spring, forming magnificent flowering carpets.

The red variety of the Crown Anemone grows through much of the country, while the multi-colored variety, in colors ranging from white to deep purple through all shades of pink and blue, grows mainly in the north. The multi-colored variety is sensitive to lime, and thus is rare in lime-rich soils. It is abundant mainly in the basaltic soils of the eastern Galilee and the Golan, and in the deep soils of the northern valleys. The red variety which grows through much of the country is drought-hardy and creates blazing flowering fields in the south.

Hagar Leschner

Collection Manager of the National Herbarium, The Hebrew University of Jerusalem